

INTRODUCCIÓ

*I em vaig trobant tan bé an allà entremig,
i em va invadint com una immensa pau,
i vaig sent un tros més del prat suau
ben verd, ben verd sota d'un cel ben blau.*

Joan MARAGALL. *Pirinenques.*

Quan la Institució Catalana d'Història Natural publicava, el 1977, el primer volum de la sèrie *Treballs*, dedicat a l'estudi des sistemes naturals d'un espai natural emblemàtic, en aquell cas el delta de l'Ebre, poc es devien pensar els editors que al cap de més de trenta anys encara seria necessari que una entitat com la Institució hagués de continuar promovent l'estudi de determinats espais naturals a partir del treball desinteressat de nombrosos experts en l'estudi d'organismes i sistemes. Si aquesta situació era mitjanament lògica a la dècada dels setanta, potser hauria de començar a sobtar que passats trenta anys no hi hagi un projecte d'obtenció sistemàtica de dades dels diferents components del medi natural de Catalunya. Això no exclou que en determinats grups d'organismes o d'hàbitats s'hagi avançat força i que el coneixement del medi natural sigui molt superior al que es tenia fa només unes quantes dècades enrere, però encara avui cal reclamar als científics especialitzats en l'estudi del medi natural —professionals i *amateurs*— que treballin de manera altruista quan en la majoria de les altres disciplines científiques això seria impensable.

I si l'edició d'un llibre com *Els sistemes naturals de les Planes de Son i la mata de València* ha estat possible és perquè una entitat com l'Àrea de Territori i Paisatge de l'Obra Social Caixa Catalunya —concretada en la figura del que llavors n'era director, l'amic Jordi Sargatal— va saber valorar des del primer moment l'interès d'aquest treball i no va escatimar cap dels mitjans que tenia a l'abast per fer possible que durant més de dos anys vint-i-tres equips de recerca poguessin recórrer i estudiar aquesta magnífica zona pirinenca i que els resultats obtinguts es puguin acabar presentant en forma de llibre. I per als científics que tot aquest temps han treballat en aquest espai, què millor que l'acolliment gairebé familiar que han trobat al centre de les Planes de Son de Caixa Catalunya. A tots, científics i patrocinadors, és just i merescut retre el més sincer agraïment per part de la Institució.

L'estudi de la zona que s'ha anomenat *Planes de Son i mata de València* —que, en realitat, ha acabat abraçant tota la vall de Son, a més de la mata de València i el barranc d'Arrose— ha proporcionat tot un seguit de dades que faran d'aquesta zona, de just 3.000 ha, un dels punts més ben coneguts dels Pirineus. Si en un primer moment l'espai escollit ja feia preveure que l'estudi seria profitós, els resultats assolits ho confirmen amb escreix. L'interès del lloc, i les ja esmentades facilitats que es van rebre per realitzar l'estudi, motivà ja des d'un primer moment els científics que han participat en aquest projecte —més

de 70 autors signen els 23 treballs d'aquesta publicació— i els resultats que han obtingut posen prou en evidència l'encert de la seva decisió.

Aquest llibre va acompanyat de quatre mapes sobre la geologia, la geomorfologia, la vegetació i els boscos, tots de nova elaboració i que actualitzen i completen les dades cartogràfiques ja disponibles. És en l'estudi dels organismes on es veu molt ben reflectit el gran esforç esmerçat en la recol·lecció i la determinació de les espècies d'aquest espai, ja que són gairebé 3.900 tàxons, entre espècies i subespècies, els que se citen en aquesta publicació. La decisió inicial d'afavorir l'estudi dels invertebrats, especialment els insectes, ha aportat també dades prou noves, ja que són moltes les espècies que s'han citat per primera vegada per a Catalunya o la península Ibèrica i, encara més sorprenent en ple segle XXI, s'han trobat noves espècies i subespècies que actualment s'estan descrivint.

Si bé l'estudi del medi físic i dels organismes de les Planes de Son i la mata de València posa ja prou en evidència el valor natural i l'elevada riquesa d'aquest territori —serveixi com a exemple el fet que en aquestes tres mil hectàrees s'hagi trobat el 46 % de les espècies de macrolepidòpters de la fauna catalana o el 35 % de les formigues que es coneixen a Catalunya—, una altra aportació de l'enfocament interdisciplinari que ha guiat aquest projecte ha estat la realització d'alguns treballs, com els dedicats a l'estudi dels boscos, les pastures, el paisatge i els usos tradicionals, que permeten proposar, també, tot un seguit de criteris de gestió i palesen que l'activitat humana ha contribuït a l'enriquiment de l'espai però, alhora, que alguns dels canvis que s'hi estan produint requereixen ser conduïts de manera adequada si no es vol que afectin negativament el medi natural. Evidentment, aquesta conclusió es podria esperar també d'altres espais naturals, però les dades que proporciona aquest treball no només ho demostren de manera indiscutible, sinó que permeten que aquest espai pugui acabar essent en un futur un bon punt on mesurar els efectes dels canvis que està experimentant el medi natural i on assajar noves polítiques de gestió.

Finalment, s'ha de remarcar que un treball d'aquestes característiques pot tenir, també, una clara utilitat per part de tots aquells que es dediquen a l'educació ambiental. I aquesta afirmació adquireix en aquest cas un notable relleu, tant pel fet de situar-se al bell mig de l'àmbit objecte d'estudi, el centre de les Planes de Son de Caixa Catalunya, les tasques del qual són prou conegudes pel que fa a l'educació i a la sensibilització ambientals, com perquè també hi ha altres centres i institucions, com el mateix Parc Nacional d'Aiguestortes i Estany de Sant Maurici o l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu i el Camp d'Aprenentatge Valls d'Àneu, que poden utilitzar de manera força profitosa per a les activitats de lleure i educació ambiental les dades i la documentació que recull aquesta publicació.

L'objectiu d'aquest projecte, promoure la recerca naturalista i proporcionar dades i criteris per a la gestió del medi natural i l'educació ambiental, sembla aconseguit, però tots els que hi han participat esperen, per sobre de tot, que sigui un treball útil i que el seu esforç serveixi per garantir la conservació a llarg termini d'aquest bell espai pirinenc.

JOSEP GERMAIN I OTZET